

ÅRSPLAN SAMMFUNNSFAG 9. TRINN – 23-24

Demokrati - Periode 1 og 2			
<p>Tverrfaglege tema: Demokrati - Påverknad og deltaking</p> <ul style="list-style-type: none"> • Demokrati og medborgarskap • Folkehelse og livsmeistring <p>Kompetansemål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er • reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst • utforske og beskrive korleis menneske- og urfolksrettar og andre internasjonale avtalar og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, livet til menneske, likestilling og likeverd • reflektere over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, og korleis desse grunngir standpunkta sine • beskrive sentrale lover, reglar og normer og drøfte kva konsekvensar brot på desse kan ha for den enkelte og for samfunnet på kort og lang sikt • beskrive trekk ved det politiske systemet og velferdssamfunnet i Noreg i dag og reflektere over sentrale utfordringar • utforske ulike plattformer for digital samhandling og reflektere over korleis digital deltaking og samhandling påverkar forma på og innhaldet i samfunnsdebatten • Vurdere korleis arbeid, inntekt og forbruk kan påverke personleg økonomi, levestandard og livskvalitet • Utforske og reflektere over eigne digitale spor og høvet til å få sletta spora og å verne om retten ein sjølv og andre har til privatliv, personvern og opphavsrett. • Reflektere over korleis identitet, sjølvbilete og eigne grenser vert utvikla og utfordra i ulike fellesskap, og presentere forslag til korleis ein kan handtere påverknad og uønskte hendingar 			
Anbefalt tid	Innhald og tema	Arbeidsmåtar	Vurdering
7 veker (34-40)	<p>Val 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Politisk struktur i Noreg • Parti og plassering på politisk akse • Stemmerett • Gjennomføring val <p>Å klare seg sjølv i samfunnet : Kap 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Personleg økonomi • Budsjett • Rekneskap • Sosial kontroll 	<p>Forelesning</p> <p>Utforsking</p> <p>Sjå dokumentarar om demokratiet</p> <p>Nasjonalisme: før og no – like aktuelt</p> <p>Ha debatt i klasserommet</p> <p>Kapittel 2 i Relevans 9</p> <p>Framlegg til fleirfagleg:</p> <p>Matematikk: Statistikk</p>	<p>Munnleg:</p> <p>Samtale, diskusjon, debatt</p> <p>(Lydfil)</p> <p>Skriftleg:</p> <p>Veggavis med Presentasjon</p> <p>Heimeoppgåve</p>

		Forske: Resultat val, valoppmøte og maktfordeling etter valet	
--	--	---	--

Tradisjonar - Periode 2

Tverrfaglege tema:

- Ideologiar

Kompetansemål:

- Drøfte korleis framstillingar av fortida, hendingar og grupper har påverka og påverkar haldningane og handlingane til folk
- Gjere greie for årsaker til og konsekvensar av sentrale historiske og notidige konflikter og reflektere over om endringar av nokre føresetnadar kunne hindra konflikten.
- Samanlikne korleis politiske, geografiske og historiske forhold påverkar levekår, busetjingsmønster og demografi i forskjellige delar av verda
- Gjere greie for årsaker til og konsekvensar av terrorhandlingar og folkemord, som holocaust, og reflektere over korleis haldningar og ekstreme handlingar kan førebyggjast.

Anbefalt tid	Innhald og tema	Arbeidsmåtar	Vurdering-
4 veker (42-45)	Perspektiv og ideologiar	Munnleg aktivitet Samtale og diskusjon Refleksjon Lese tekst om tradisjonar – presentert på ulike måtar/ ulikt syn. Ideologiane må forankrast i historiske hendingar, dette for å skape forståing for korleis tankar kan endre folk sin veremåte.	Munnleg: Skal delta i innleiande samtalar om temaet, og kunne uttrykkje kva ein knyter til dette temaet og kvifor Skriftleg: Fordjupingsoppgåve i heimelekse

		<p>Framlegg til fleirfagleg:</p> <p>Norsk, samf.fag, KRLE</p> <p>Forske: Korleis påverkar gamle hendingar og tankar, verda vi lev i den dag i dag?</p> <p>Fordjuping: Skal gjere funn gjennom intervju, søk i ulike kjelder og dra parallellar til eige liv.</p>	Skriftleg kapittelprøve
--	--	---	-------------------------

Mangfald/Liv og død - Periode 3 og 4 (Verdskrigene)

Tverrfaglege tema:

- Folkehelse og livsmeistring
- Demokrati og medborgarskap

Kompetansemål:

- bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er
- drøfte korleis framstillingar av fortida, hendingar og grupper har påverka og påverkar haldningane og handlingane til folk
- reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst
- gjere greie for årsaker til og konsekvensar av sentrale historiske og notidige konflikhtar og reflektere over om endringar av nokre føresetnader kunne ha hindra konfliktane
- gjere greie for årsaker til og konsekvensar av terrorhandlingar og folkemord, som holocaust, og reflektere over korleis ekstreme haldningar og ekstreme handlingar kan førebyggjast
- utforske og beskrive korleis menneske- og urfolksrettar og andre internasjonale avtalar og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, livet til menneske, likestilling og likeverd
- Vurdere på kva måtar ulike kjelder gir informasjon om eit samfunnsfagleg tema, og reflektere over korleis algoritmar, einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår.

Anbefalt tid	Innhald og tema	Arbeidsmåtar	Vurdering

<p>14 veker (v46- v50)</p> <p>(v1-9)</p>	<p>Krigshandlingar før og no</p> <p>Koalisjonar/alliansar</p> <p>Jødeforfølgingane/Holocaust</p> <p>Noreg under krigen</p> <p>Flyktningar</p> <p>Refleksjon kring årsak → verknad</p> <p>Filmar (forslag):</p> <p>Max Manus</p> <p>Schindlers liste</p> <p>Last: Jøder (Nrk)</p>	<p>Forelesing</p> <p>Samtale/diskusjon</p> <p>Lese tekstar</p> <p>Skrive tekstar</p> <p>Presentasjon</p> <p>Kapittel 3 og 4 i Relevans 9</p> <p>Framlegg til fleirfagleg:</p> <p>Norsk, engelsk, KRLE</p> <p>Forske: Verdskrigane → resultat</p> <p>Fordjuping: Kunne ting vore annleis?</p>	<p>Munnleg:</p> <p>Samtale, diskusjon, debatt</p> <p>Fagsamtale (filme)</p> <p>Skriftleg:</p> <p>Skrive argumenterande tekstar, intervju, dagbok (norsk/engelsk)</p>
--	---	---	--

Kulturelt mangfald - Periode 5

Kompetansemål:

- bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er
- vurdere på kva måtar ulike kjelder gir informasjon om eit samfunnsfagleg tema, og reflektere over korleis algoritmar, einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår
- drøfte korleis framstillingar av fortida, hendingar og grupper har påverka og påverkar haldningane og handlingane til folk
- reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst
- gjere greie for årsaker til og konsekvensar av sentrale historiske og notidige konfliktar og reflektere over om endringar av nokre føresetnader kunne ha hindra konfliktane
- reflektere over likskapar og ulikskapar i identitetar, levestett og kulturuttrykk og drøfte moglegheiter og utfordringar ved mangfald
- beskrive sentrale lover, reglar og normer og drøfte kva konsekvensar brot på desse kan ha for den enkelte og for samfunnet på kort og lang sikt

- Gjere greie for fornorsking av samane og dei nasjonale minoritetane og uretten dei har vore utsette for, og reflektere over kva konsekvensar det har hatt og har på individ- og samfunnsnivå.

Anbefalt tid	Innhald og tema	Arbeidsmåtar	Vurdering
6 veker (V 10 – 16)	<p>Høgrekkestremisme</p> <p>Vi er forskjellige</p> <p>Vårt mangfaldige samfunn</p> <p>Innvandring – like rettar og like moglegheiter</p> <p>Misbruk av makt</p> <p>Kjeldekritikk</p> <p>Film: <i>Omgitt av fiender</i> ep.1 og 2 (Viaplay)</p> <p>The hate you give. (Samarbeid med engelsk)</p>	<p>Lese fagtekstar</p> <p>Kap 8 Eit mangfaldig samfunn</p> <p>Framlegg til fleirfagleg:</p> <p>Norsk, samf.fag, kroppsøving, KRLE</p> <p>Forske: Eit samfunn for alle?</p> <p>Fordjuping:</p> <p>Korleis kan ein vinne respekt for kulturelle forskjellar?</p> <p>Korleis kan høgrekkestremisme overvinnast?</p>	<p>Munnleg:</p> <p>Samtale, diskusjon, debatt og presentasjon av funn</p> <p>Lage lydfil med diskusjon mellom elevar eller individuelle utgreiingar om temaet</p> <p>Skriftleg: Skrive ein kort tekst</p>

Berekraftig utvikling - Periode 6

Tverrfaglege tema:

- Berekraftig utvikling i Noreg, Europa og verda

Kompetansemål:

- bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er
- vurdere på kva måtar ulike kjelder gir informasjon om eit samfunnsfagleg tema, og reflektere over korleis algoritmar, einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår
- reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst
- beskrive ulike dimensjonar ved berekraftig utvikling og korleis dei påverkar kvarandre, og presentere tiltak for meir berekraftige samfunn
- beskrive trekk ved det politiske systemet og velferdssamfunnet i Noreg i dag og reflektere over sentrale utfordringar
- vurdere korleis arbeid, inntekt og forbruk kan påverke personleg økonomi, levestandard og livskvalitet
- Utforske korleis teknologi har vore og framleis er ein endringsfaktor, og drøfte innverknaden teknologien har hatt og har på menneske, samfunn og natur

Anbefalt tid	Innhald og tema	Arbeidsmåtar	Vurdering
6 veker (V 17 – 23)	<p>Å klare seg sjølv i samfunnet – arbeid, inntekt, lov og rett</p> <p>Jorda si framtid – ressursar</p> <p>Befolkninga i verda</p> <p>FN sine berekraftsmål (rep.)</p> <p>Velferdsstaten</p>	<p>Lese faglitteratur</p> <p>Sjå informasjonsfilmar</p> <p>Gruppearbeid</p> <p>Kapittel 5 og 7 i Relevans 9</p> <p>Framlegg til fleirfagleg:</p> <p>Norsk, samf.fag, kroppsøving, KRLE, naturfag og engelsk</p> <p>Forske: Kan vi halde fram livet slik vi kjenner det?</p> <p>Fordjuping: Berekraftsmål, kva er det og korleis kan vi bidra her i stad kommune?</p>	<p>Munnleg:</p> <p>Samtale, diskusjon, debatt og gruppearbeid med framføring</p> <p>Lydfil</p> <p>Skriftleg: Prøve</p>